

تۈرك ادبىيەندىن نۇرنىز:

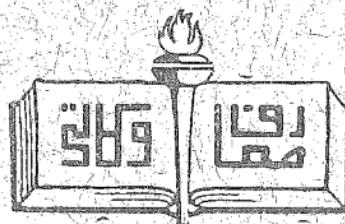
ماوى و سىاه

ئىشانى زىارىد خالقىم خىبا بېكىتى رومانى

مۇلۇنک مىسائىدە سىلە

خلاصە ايدەن:

خالق فخرى

استانبول — دولت مطبىعهلى

1928

«ماوی وسیاه» رومانی و مؤلفی

ادبیات جدیده مکتبنگ اُك بوبوک رومانجیسی خالد ضیا بک ، اثر لرینی ترتیب ، تحرکیه و تحلیله کی موقفیتیله ، رومان و حکایه طرزیشک بزده ایلک او لغون استادی در دینه بیلیره عصری برنه ~~ق~~ ایله یازدیغی متعدد اثرلر ، داها ایلک انتشار لرنده ، مؤلفنگ شخصیت و قدرتی عمومه تصدیق ایتدیره شدی . بالحاصه ایکی مهم رومان یازدی که بو ناردن بری «ماوی وسیاه» ، دیکری ده «عشقمنزوع» در . «ماوی وسیاه» اک موضوعی چوق ایچلی و محلی در . اسکی استانبول حیانی واودورده کی کنجه‌گاک خیال و خسرا نلری ، عزم وارداده ضعفی درین بر تحلیل ایله بو اثردن طاشمقدده در .

رومانک قهرمانی اولان احمد جیل ، بو «او زون صاری صاچلی کنج» ، بسیط بر عاله ایچنده بیک بر محرومیت ایله مکتب ملکیه ده کی تحقیلنه دوام ایده بیله ن ای قلبی ، صاف و حساس بر شاعر دره بو کنجه کحسین نظمی اسمنده زنگین بر عاله یه منسوب اولان پاک صمیمی آرقاداشی ایله آزالو نده کی رابطه کیتندکجه زیاده لشیور . بر بر لرینی ایکی قاردهش کیپ سه و مکده در لر احمد جیل ، استقباله عائد بو توں خویالرینی ، شعر و صنعت وادیسته پاچ ایسته دیکی بو توں اینجه لکاری ، بو توں فوق العاده لکلاری هپ بو آرقاداشنه آچار . هپ او نکله در دله شیر . دیکر آرقاداشلری ده احمد جیلک شاعر روحندن دوغاجق اولان ایلک بوبوک اثری صبر سزا لاه بکله مکده در لر . ایشته استقبالاک بو کنج صنعتکاری بر کیجه تپه باشی پانچه سن خلیجک دور غون صولری او زرنده پاریله ایان مهتابی تماشایه دالار کن هپ بو پارلاق آنی امیدلری ایله گندندن کچر . کوکدن یاغان ضیالر اونک نظر نده باشدن باشه بر «باران در والاس» در . ماوی

صوله سه پیلهن بو املاس یاغموری احمد جیلک بوتون پنه رنگلی خیالرینک ، بوتون شفاف استقبال امیدرینک بر تئاتری در . بوامیدر میاننده حسین نظمینک کوچوک همشیره‌سی لامعه ایله بركون ازدواج ایله‌املی ده ، تخلیه‌سی آیدینلاتان برشعله‌دره . ائرک اسمنده‌کی «ماوی» کله‌سی ده بوصورته معناستی ایضاح ایده‌ر .

فقط هیهات ! بوتون بواریلیتلر موقت‌دره . حیات ، هر زمان ، بویله فسونسکار ایشیقلره سودمن . احمد جیلک طلیه‌ده بركون بویله برشکل آلاجق واوندن صوکرا یچاره کنجع آرتیق هیچ کوله‌یه جکدر .

ایله ضربه : باباسنک وفاتی در . احمد جیل ملکیه‌نک داها صوک صنفی اکمال ایمه‌دن بوفلاکته اوغرار و داها کوزیاشلرینی قوروغاندن ، آناسی ایله همشیره‌ستنک ، حیاتنده سفیل اولماق ایچون یالـکـز کندیستنده امداد آزادقلیری کوروز . بر دعوی و کیلی اولان پدری ٹولورکن کندیلرینه سلیمانیه‌ده اوافق برآودن باشقابوشی بیراقامشدر . ایشته احمد جیلک اصل جله‌سی بو آندن اعتباراً باشلار . قیش کیجه‌لری اوzac و بجزا محله‌لرده خصوصی درسلر ویرمکده ، غزنه‌لر تفرقه‌لر ترجیه ایمکده و قازاندیقی جزوی بارا ایله والده‌سیله همشیره‌سی کو جلکله پچیندیره بیلمکده‌در . حاصلی بوصورته مکتبک صوک صنفی اکماله موفق اولور . آرتیق مسعود اولماسی لازمند . لاکن طالع احمد جیلله بودقه‌ده یارا اولماز . همشیره‌سی اقبالی اوله‌ندیردکلاری بزآدامک دنائشلری ، قیزجفرک مایوساً وفاتی ، احمد جیلک انشته‌سی طوقاتلاماسی ، الح .. بوتون خیله‌لر بربزی تعقیب ایده‌ر . لامعه‌ده باشقاسیله اوله‌نیزه . أساساً احمد جیل ، حسین نظمی یه قلبنده‌کی بو آرزوی بردفعه‌یله آچش ده کیله‌ر . آرتیق احمد جیلک حیاتنده یکانه رابطه‌سی ، زوالی آناسی در . برده سنه‌لردن برای ، کیجه‌لرک خسرا انلری اینچنده بیک بر امکله وجوده کتیردیکی برا آری وارکه نشری تقدیرنده احمد جیلله بویوک برشرف کتیره جکی محقق در . فقط احمد جیل آرتیق بو شرفی ده ایسته‌مه یور ، ائرینی یاقیور و کندیستی استانبولدن چوق او زاقده بر قضاقام مقام‌لغته تعیین ایستبره‌رک

والده‌سی ایله برابر و اپوره بینیور . کیجه و اپورک کو کرته سندن افقلره
ودکیزه باقیور : سیم سیاه بر کیجه .. سیم سیاه دالغالر ... حالبوکه
او، ماضیده بونی بکلامه بوردی . حیاتی هپ ماوی ، هپ ایشیقلى تصور
ایتشدی . « باران در وألماس » یرینه ایشته شیمدى باشدن باشه .
« باران در سیاه » ایله قارشیلاشیور .

رومانده احمد جیل قادر ، بلکه احمد جیلدن بیله جانلى انسان
تیپلری کوروپورز . هېسى حیاتىم کور دولش انسانلر ...
احمد جیلک چالىشىغى غزىتەدەكى ادارە مامورى ، قىصا ، شىخمان ،
بىقلرى سىرەك ، ياناقلىرى قىپ قىرمىزى احمد شوقى افندى ، غزىتەدەكى
آرقاداشلەندىن صائب ، راجى و علۇشكىپ ، سوکرا احمد جیلک ھمشىرسى ،
آنشتەسى ، الح ، بوتون بونلر ، رومانڭ موضۇعىتەكى اطرادى دىكىشىرەن ،
جانلاندىزان قىمتىردر . مع مافىيە ، رومان أدبىتازىدە بىشاھقە تشکىل ايدەن ،
بۇئۇرۇك انتخاب اىتىدىكىمز پارچالارى صىراسىلە او قونىقدان سوکرا حكايىھ
نويسىك تەھكىكە و تەھليلەتى موققىتى داھا ئىنى آ كلاشىلاجىدر .

مَاوِي وَيَاه

[تپه باشی باچه سنده ... آقشام اوستی .. احمد جمیل اون دوقوز
یاشنده در . غربه جی آرفادا شلریله بر لکده باچه یه کلشدر . آزارنده
لطیفه لر ... صاحب امتیاز حسین بها افندینک ، محرر علی شکیب ،
راجی ، صائب واداره مأموری احمد شوقی افندیک پور تره لری ...
بر آزار الق احمد جمیل آرقادا شلزندن آرسیلیر . آرتق کیجه چو کمشدر .
باچه دکی موسیقی طافقی کیجه فصلنه باشلامق او زرده در . احمد جمیل
یالکزجه باچه نک خلیجه ناظر ، تنها کوشه سنه چکیلیر واوراده « خلیجک
واستانبولک منور بر سما آلتنده ارتسام ایدهن مناظرینه قارشی »
دوشونجه لره دalar .]

... ایشه کوزلرینک ئوکنده کوردیکی بوشیلر ؛ بالای نکاهنده
آچیلان بوساده ، توزک شولیل حارینه مخصوص بربوغو ایله ئورتولو
ظن اولونان بو تلاطم زار کبود ایچنده تیتره یورمش ، دالغالانیورمش
قیاس ایدیلن بو قون بولا یەد نجوم ، بونلر برباران املاس دکیلمى ؟
امد جمیلک ثقلت مسی آلتنده بیتاب قالارق سوزولەن کوزلرینک
ئوکنده بو کبود لیالیسی او زریه آووج آووج صاری پولار سەرپیلسن
سالالانیور ، صالحانیور ، شیمدی قارشیسنده تپه لر کنار خوابیده سنه
دوکوله جک ؟ یاخود دیگىزه دوغرو آقان بو شېرنك لوحه یاواش یاواش
یوکسله یوکسله زیر وبالا برشە جک ، خاک و سما کیجه نک بوسکون
عشقپروری ایچنده عظیم ، مدید ، جانسوز ، بربوسه ایله آغوش
با آغوش اوله جق ظن ایدیبوردى .
آح ! برباران املاس ... باچه نک هوای را کدی ایچنده بر نفحة

عشق، بِرْ نَفْسٍ حَارِنَالَّاَنْ كَيْ صَانِكَهُ اقْطَابٌ عَلَيْنِدَنْ دُوكُولَهَنْ بُونَفَمَاتْ . . .
 كَاهْ قَدْكَهْ أَكْ درِينْ نَقْطَهْ لِرَنَدَنْ كَلِيُورْ مَشْجَهْ سَنَهْ درُونَهْ بَسَتْ ، صَانِكَهُ
 سَاكَتْ ؛ كَاهْ بِرْ فُورَانْ تَأْثِرَاتَدَنْ انْكَاسْ اِتْشَجَهْ سَنَهْ طَرَاقَهْ پَرْدَازْ ،
 فَرِيَادْ آمِيزْ ؛ بَعْضًا بِرْ نَالَهْ شَكَاهْ يَهْ ، بَعْضًا بِرْ أَنَّينْ مَقْهُورِيتْ . . .
 شِيمَدِيْ اَخْدَ جَيْلَ آلتَدَنْ بِرْ قَاجِيَورْ ، باشَنَدَنْ سَا اوْچُوَيَورْ ،
 وَجُودَيْ بِرْ بُوشَقْ اِيجَنَهْ يَوْوَالَانَغَهْ باشَلَيَورْ ظَنَنَدَهْ اِيدَيْ .

بارانْ أَلَماَسْ !

ایشَتَهْ ، اِيشَتَهْ ؛ صَانِكَهُ سَهَارَدَنْ دُوكُولَهَنْ ، قَارِشِيسَنَدَهْ شُوبَايِيرَكْ
 اِتْكَنَدَهْ جَابَجاْ بَارِيلَادَيَانْ ، دَكِيزَكْ سِيَاھَلَقَلَزِيْ اِيجَنَهْ شُورَادَهْ بُورَادَه
 اِيشِيلَادَيَانْ بُوشَيَالَرْ ؛ اِيشَتَهْ ، اِيشَتَهْ رَقَصْ اِيدِيَورْ ؛ يَاغِيَورْ ؛ اوْنَرَدَه
 بِرْ بارانْ أَلَماَسْ ، فَقْطَ مَفْتُونْ مَغَالِيَاتْ اوْلِيشْ كَوْزَلَرْ كَيْيِيْ آشَاغِيدَنْ
 يَوْقَارِيْ يَهْ يَاغِيَورْ ؛ تَا اوْسِالَرَهْ ، اوْتَلَاطَمَكَاهْ خَنَدَا خَنَدَا انْوارَهْ دُوغَرْ وَيَاغِيَورْ
 بِرْ رَؤِيَا اِيجَنَهْ ، يَاخُودْ بِرْ غَامَسَحَرْ قَارِشِيسَنَدَهْ اِيدَيْ ؛ كَانَلَرَكْ مَهَرَزْ
 اِنْيَلَرَيْ ، فَلَاوَنَهَنَكْ قَهَقَهَهْ لَرَيْ ، صَانِكَهُ بُوا لَتَرَدَنْ بُوتَونْ بوْكِيرِيشَلَرَه
 تَاخَتَا وَ باَقِيرْ بَارِچَالَرَنَدَنْ سَحَرْ آمِيزْ بِرْ نَفَسَلَهْ جَانَلَانَارَقْ ، قَانَادَلَانَارَقْ
 اوْجَوْشَانْ كَوْجَوْكْ كَوْجَوْكْ نَغَمَهْ لَرْ بَرْ بَرِيهْ آتِيلَيَورْ ؛ بِرَنَدَنْ بِرْ صَدَائِيْ
 حَرْمَانْ ، ٹُونَهْ كَنَدَنْ بِرْ أَنَّينْ اَضْطَرَابْ ، شُونَدَنْ بِرْ نَالَهْ تَحَسَّرْ ، دِيكَرْ
 بِرَنَدَنْ بِرْ جَوَابْ اَمِيدْ چِيقَارَقْ ، بُوتَونْ اوْبَرْ قَلْبَ بَشَرَهْ مَخْصُوصَ
 آجيَلَقَلَرَكْ ، طَاتِيلَقَلَرَكْ خَزِينَهْ سَيْ طَاشِيَورْ ، مَاوِي سِيَاهْ كَلَبَكَلَرْ كَيْيِيْ
 اوْجَوْشَارَقْ دَاغِيلَيَورَلَرْ ، يُوكَسَهْ لَيَورَلَرْ ، صَوْكَرا بُولَرْ اوْبَارَلَاقْ سَهَانَكْ
 مَاوِيلَكَلَرَيَنهْ ، شَوْ مَظْلَمْ دَكِيزَكْ سِيَاھَلَقَلَرَيَنهْ سَهْ رِيَليَورْ ؛ اِيشَتَهْ ، اِيشَتَهْ
 شَوْ آشَاغِيْهْ سَوْزَوْلَهَنْ آنَوارَ سَا ، شَوْ يَوْقَارِيْهْ اوْجَوْشَانْ سِيَاھَلَقَلَرَه
 بُورَوْنَشْ سَوْنُوكْ ضَيَالَرْ ؛ بارانْ أَلَماَسْ . . .

صَوْكْ بِرْ طَوَافَانْ نَفَمَاتْ اِيلَهْ تَاكَهَانَيْ بَرْ قَرَارْ بُوتَونْ بُو سَلَسلَهْ خَيَالَاتَهْ
 بِرْ خَاهَهْ غَيْرَ مَنْتَظَرَهْ جَكَدَى . اَخْدَ جَيْلَ صَانِكَهُ بِرْ رَؤِيَادَنْ اوْيَانَدَى ،
 اَطْرَافَهْ باَقِدَى . شِيمَدِيْ هَرَشِيْ حَقِيقَتَهْ رَجَمَتْ اِيشَنْ اِيدَيْ ، باشَنَى
 چَهَويَرَدَى ، بُورَادَهْ نَهِيَچُونْ بُولَوْنَدِيَغَنِيْ آكَلامَقْ اِيجَنَهْ دُوشَونَدَى ،
 باَقِدَى ، اوْوقَتْ تَخَطَّرْ اِيتَدَى . آرْ قَادَاشَلَرَيْ شَبَهَهْ سَزْ اوْرَادَهْ ، اِيشَتَهْ

شوراجقدن بربارچاسنى كورديكى بايچەنك قالابالى آراسىنده دولر. اوئلرك يانە كىتمكە نەلزوم وار ؟ تا ئۇتەدە بىرلوخە دوارەنك يالكىز بىر قسى شىكلەندە كۆزىنىڭ ئۆتكىن ئاقوب كىدەن شو سيرانجىلە، آغاچلرك آراسىنده كومە كومە او طوران بو سيرجىلە، بوتون بوخلاقە اوئك بىرنىقى وارمى لە كىتسىن دە او قالابالىڭ آغوشنى آتىلىسىن ؟ او، بودنیادە هەرسىدىن او زاق، هەركىسە يابانىمى دىكىياحى ؟

شىمدى كىنديسىنى بىر آز طوبلايور، شاقاقلىرنە خفيف بىرسەرىنىڭ حسن ايدىسۇر، دىماقنى آتشىن بىر بولوطلا ئۇرتەن بىخار سىكىر ياواش ياواش آچىلىوردى: اوئك عالى ايشتە شو ياواش ياواش آچىلان پېتىنک اىچنە، ماوى بىرسما، او ماوى سانڭ اىچنە بىرچوق خىنەرېز نجوم ايدى، اورادەدە بىباران ئىلاس ...

اوون دوقوز ياشنە قادر احمد جىيل ئاماً - حىاتىدە مىكىن اولاپىلدىكى قادر - مسعود ايدى. اوىندىن صوڭرا پىرىنى غائب ايدىنجە اندىشە معىشتى، مبارزە حىات باشلامش ؟ كىنديسىنىڭ تعبير شاعر انە سىنجە پىالا ئەلمى حىاتىك زەر آبەسنى دوداقلىرى ئاس اىتىش ايدى. باباسى دعوى و كىلى ايدى، عائىلەسى ئىي كېينىدیرە جىك قادر پارا قازانىرىدى؛ ذاتاً عائىلەسى احمد جىيلك والدەسىلە اوئى سكز ياشنە اوغلاندىن، اوئى دورت ياشنە قىزى اقبالىن عبارت ايدى.

أىي بىرعائىلە باباسى ... اوينە مفتون ... زوجەسنى، چوجوقلىرىنىھ تاماً دلىبىند ... خصوصىلە تاموسكار .. احمد جىيل نەوقت باباسىندىن بىخت اىتىسە تاموسۇنى تىرىخ اىدەجىك حكايىلە لە پايان ويرىز . اوئك نقلنە نظرآ بىر دفعە باباسى قبول اىتىش واجرەنىڭ نصفى ئۆلجه آلبىش اولدىنى بىر دعوا ئانك بالا آخرە حقە عدم مقرۇنىتى آكلا يىنجە بىردىن رىدىتە، بارانك اعادەسەنە قرار ويرىمشىدى .

اووقت نەمسعود ايدىلر ! هەآقشام يىكىن دەن صوڭرا ساعتلەرچە برابر

او طورورلر، باباسی يازىسىن يازار، دستورلى قارىشىدىرىر، احمدجىيل
 بىكوشىيە بوزولور، درسنه چالىشىر؛ والدەسى اوغلانه بىركوملەك، ياخود
 قىزىنە انواب دىكمەلە مشغۇلدر ئاقبال - قىز چو جوقلىنى داڭماو الدهلر ك
 آتىكلرىنە سوق ايدەن بىرسەلە - آنە سنك يانىنە مىلا باباسنەك اسکىميش
 پارا كىسىنە قاتم اولىق اوزرە يىكى بىكىسىه ئورە ؟ آرا سىرا بودورت
 كىشىدىن بىرىنك آغىزىنەن چىقىۋىرمىش بىرسىرى كەلە سىر رىشتە ماصاجە
 اولور، احمدجىيل باشنى قالدىرىر، اقبال كولەر، باباسى بىرىشىل سوپىلەرە
 بعضاً تبديل استغال اولۇنور، باباسى يازىلىنى بىتىرمىشدر، احمدجىيل
 درسىنى يايپىشىدر، داها ياتاغە كېتىمك ايمۇن بىرخىلى زمان وار، اووقت
 او رتايە باشقا مشغۇلىت چىقار، باباسنەك متنوى شريفە بىك مراقى
 واردە ؟ كېف ماالتقى بىرىرى آچىلىر، هىرىرى جاذب اولان بوكتابك
 بىرمىھى او قۇنور، احمدجىيلك كوجوك باشىندىن بىرى بوتون خطوات
 تىخىصىلىنە رەھىر اولان بىبا اووقت اوغلانه درس ويرى ؟ بىر نىكتەي
 آكلاڭقى، بىرمىمۇنى تفسىر ايتاك ايمۇن ساعتىرچە يورولور ؟ بوكنج
 دىماغى بىرغىنچە نوشكتە كېيى تازىك پارماقلەر يە آچىغە چالىشىر... كىندى
 او لرىنە كەلدەن سوکرا بومسامىرە لەر هفتەدە بىردە ئە منحصر قالدى ؟
 احمدجىيل مكتىبىدە لىلى او لىقدەن سوکرا بوهىئىت ئاڭلەتك بىررەن مەھى
 هفتەدە آلتى كىچە اغتراب ايدەر اولدى ؟ باباسنەك تعېرىنې بە اسکەلە
 اوچ آياقلى قالدى . فقط نە يايپالم ؟ هىشىدىن اوچ چو جوغۇنى حياتە
 حاضرلامى . حتى قابل او سەددە اقبالىدە ويرسەك . اووقت اسکەلە
 ايكى آياقى او زرنە دۈرۈغە چالىشىرىدى ...

ھېھات ! شىمىدى اسکەلە نە اوچ آياق اوستىنە ؟ فقط بودفعە
 ئاسكىلەن آياق او قادار مەم بىر آياق كە اسکەلە دورامابور...
 اووقتىنە سوکرا بىكوجوك بختىيار ئاڭلە دىكىشىش ؟ نا كەھان بى
 ضربە قضايە اوغرىيان بويواجق ناصىل پريشان وسر كرداڭ اوشاشدى!
 اووقتىن بىرى او پىنە او دانك اىچىنە، او كېلىم دوشەمەنەك اوستىنە
 بىرىشى نەقسان، بىأوك بوتون هواسنە بىرجزە حيات ئاسكىشىم...
 او نقسانە كىنديلىنى آلىشىرىما مەشدى. هەل، ايلك أىام ماتىعە بىر آقشام

اوستی مثلا قابی چالینسه اقبالک «بابام کلدى» دیه جکی طوتاردى .
 يك صوفراسنک باشندە تجمع ايتدىللىرى زمان هېسىنک لوحە دماقىنە
 متقوش اولان اوچھەرە پدر كويا هنۇز اورادە فارشىلەرنەه ايشچەسە
 ئۈيە باشلامادن آللارنى اوزاناتاما زىلدى . اووقت بىر سكوت ما تىكىرانە
 باشلار ، بوصوفرا باشندە بىر مزارك ئانىن ساڭتى حكىم سورەر ،
 جىكىرلەندىن چىقان بىر شەقە بىا بوغازلىينه قادار كېلىرى طېقىلىر ، لوقاڭلار
 كېمىز ، بو والدە كىرىملىك مقدمات تقلاصاتىلە تىترەين كوزلۇنى اوغلىلە
 قىزىشە دىكەر ، ناكەنان بىر اوچ كېشىنلىك كوزلۇرى بىرىرىنە تصادىف
 ايدىویرسە او حاضر دوران كىرىھلەر بىرىنى اوياندىرر ، طاشار ، ياشلەر
 بىيەمە دىكەرى لوقاڭلە ملولانە دوران طاباقلەرە داملاو ... نەاولدى ؟
 بوجوجوقلىك بابارى نەاولدى ؟

قاج صباح احمد جىيل ياتاغىندىن ، سىئە سىنە بىر آتش ايلە قالقدىن
 صوکرا ، صانىكە بىر رۇپىای مەدھىشدن او يائىش دە صباحلار ئىرۇيانك
 آلتىدىن حقيقة مسعودە چىقاچقىمشىجەسە او داسىندىن ياواشچە چىقارقى ،
 باپاسنک او داسنە كىتمىش ؟ اونى هنۇز ياتاغك اىچىنە ، ساڭن براوېقۇ
 ايلە او يۈپور كورە جىكمىش اميدىلە تىترەمشىدى .

او تارىخىدىن صوکرا مبارزة حيات نەمدەش باشلاماش ، ئىقلەت مخۇفە
 معىشتىن هنۇز ضعيف اولان بواوموزلە ناصل چو كىشىدى !

اۆزمانە قادر هنۇز حياتك دىباجە مەشقى بىلە او قوما مشىدى . آه !
 مەكتىبىدە كېرىدىكى زمانلار ...

احمد جىيل سىلسە تەھىيەنى هەركىس كېيى تعقىب اىتىشىدى . او لا
 صىيان مەكتىبە كىيدەر كېلىرىدى ؟ فقط بىر زمانە خائى خاطراتى او قادر
 مېھىم درىگە ناصل او قومە باشلايدىغى ، بومەكتىبە نەياپدىغى پىك قارىشىق
 بىر صورتىدە تختار ايدەر ، يالكىز بويوك بىر اودا ، او او دانك اىچىنە
 صىرا صىرا كرسىلەر ، تا قارشىكى دىواردە اىكى دانە بويوك سىاه تاختا ،
 يېنە قارشىدە كى كوشەدە بىكە بىرىنىدە راوسىتىدە بىاض سارىقلى معلم ...
 [رومانىدە احمد جىيلك ئۇجىھ بوصىيان مەكتىبىنە ، صوکرە عىسکرى

رشدیسنده کچن طبله‌لک حیاتی و بوجیاتک اطیف و مقصوماً هخاطره‌لری،
لوحده‌لری صیراسیله یادوتصویر او لو نور. بو صحیفه‌لرک صوکنده احمد جیل
ایله حسین نظمی آراسنده مکتبده باشـلایان آرقاداشق نقل ایده‌لیر.
ایکیسی ده مکتبده أدبیاته بر لکدنه صراق صارمشلدر. ایلک توبکه
حکایه‌لر، رومانلر او قورلر، اُك صوکرا شعره هوس ایده‌زلر.
فرانسزجه‌لری ده یاواش یاواش ایلریله مکده‌در. نهایت برکون، بک او غلنده
بر کتابجی دکاننک جامکاننده کوردکاری فرانسزجه برشعر کتابنی صاتون
آیلر. تقسیم با غچه سنه کیده‌رلر، کتابی اوراده او قورلر و حیران قالیلر.
او کوندن صوکرا تامیله، یکی بر ادبیات طرفداری کسیلیرلر. مکتبده
دیکر درسلری اهال ایده‌رک، اُسکی یکی، معروف بوتون غرب ادبیاتی آثاری‌نی
تدقیقه باشلارلر. حتی بویوزدن سنه نهایتنه صوک صنفه کوچا کله
ترفیع ایده‌بیلیرلر. تعطیل زمانی کلیر رومانک دور دنی بابی شو صوک
جمله‌لرله نتیجه‌له نیر :]

احمد جیل اوایک آیی حسین نظمینک هر یاز عائله‌سیله کیتکاری
اُرن کوینده کی کوشکنده پچیرمکه حاضر لانیر کن طالع کندیسی ایچون
دیکر برشی حاضر لامقاله مشغولی : پدری بو ضیراده وفات ایتشدی .

[پدرک وفاتنده صوکرا احمد جیلک عائله‌سی کپینک خصوصنده
پک زیاده دارالیر ... برآقشام والده‌سی احمد جیله صورار :
— نه وقت شهادتنامه آلا جقسک ؟

احمد جیل بوسو الک احتوا ایتدیکی حزین معنایی پک اعلا آ کلامشدرو.
در دینی اُك صمیعی آرقاداشنه دوک ایچون ایرتسی کون حسین نظمی نک
کوشکنده کیده‌ر، وضعیتی آ کلاتیر، نهایت اونک فکرینی قبول ایده‌ر:
عائله‌سی کپیندیرمک ایچون کتابجیله فرانسزجه‌دن ادبی اثرلر ترجمه
ایده‌جکدر. بالخاصه فرانسز شاعر لرندن « موسه » و « لامارتن » ک
اُثرلری ... فقط ایلک صراحت ایتدیکی کتابجی بونی جنائی رومانلر
ترجمه‌سنه دعوت ایده‌ر. ایشته احمد جیلک مطبوعات حیاتنده ایلک
سقوط خیال ...

آشاغىدەكى صحىھەلر او دورك بىررالك حياتى پاكدرىن بىرصورتىم
آكلا ئىقدەدر:]

باب عالى جادەستە قادار سىلدى . بىر يە كىتمك اىچون فىكر معىنى
اولادىينى زمانلار دائماً آياقلىرى اونى اورايىه ، كتابخانەلرك ، مطبعەلرك
صىرالاندىينى شوجادىھە كېتىرىدى .

مطبعە عەمانىيە كتبخانەسىنك ئوكتىنە كىنجه بىر آرالق دوردى ، او زون
او زون جاملىقىدە دوران كتابلىرى سىرا يىتىدى ، قابلىرك او زىرىنى او قودى ،
بۇمدت كۆزلىرى كوفى يازىلشىن بىر سرلوحە يە تصادف ايتىدى ؟ بۇنى
او قومق اىچون چالىشىدى ، بىر آرالق ذهنىندە يە طوتان سؤالە
شو جوابى وېرىدى :

— نە او لاجق ؟ كتابچىلەرن بىرىنە مراجعت ايدەرم . « ترجمە
ايتىك اىستە يورم ، نە ترجمە ايدەيم ؟ » دىرم ۰۰۰

احمدجىيل بوكا قرار وىردىكەن سوڭرا جادەبى ايندى ، آرا سира
اوغرادىينى كتابچىلەرن بىرىنىڭ دكانىنە كېرىدى ؟ ئۇقەدن ، بىرىدىن ، بىكى
كتابلىردىن ، سوڭ هفتەنلىك رسالەلەرندىن بىثت ايتىدى ، سوڭرا بىردىن
فەتكىنى سوپەلەدى . كتابچى دوشۇندى . پاك بىقىدانە بىرآدا اىلە :

— او سە او سە حکایە ترجمە ايدىكىز . باشقا كتابلىر پاك آز
ساتىلىور ، حکایەلردى صاتىلىما يوريا ...

سوڭرا بىردىن كتابچى تېدىل طور ايتىدى ، عقلنە بىرلىكلىش كېيى :

— صحىح ، خرسزك قىزى حکایەستە دوام اىتسە كىزە ! دىدى .
« خرسزك قىزى » بىر حکایە ايدى كە دورت جزئى نشر او لوندىدىن
سوڭرا مترجمى واز كېمىش ، طابع دە آرقاسنى آراماشدى . احمدجىيل
درحال قبول ايتىدى :

— چىقان جزءلەرە اصلنى وېرىكىز ؟ دىدى ، سوڭرا بىر آز
دوشۇنەرك علاوه ايتىدى : - فقط بىر شرط اىلە : اسمى دىرىج اىقە يە جىكسىكزە
« لامارتىن « دن ، « موسە « دن سوڭرا « خرسزك قىزى ! » ..

او آقشام احمد جیل ترجمه دیدکاری شیئث بوقادر قولای او لدینه شاشدی .
ایک ساعته اوں صحیفہ ترجمه ایتشدی ، بوکیدیشہ میلیون قازاناجق .
کاغدلری آنہ سنک توکنه دوکدی : - ایشته ! ... دیدی ...

بوکوندن اعتباراً احمد جیل ایچون برسی متادی باشладی ؟ مکتبک
تعطیل زماندن استفاده ایده رک کیجه لری ، کوندوز لری بر محرب رک فکر
غراپیورندن چیقان و کیم بیلر نیجہ غرابچو افکار صاحبناک قیش
اویقولرینه دوزلو قورقوچ روئیالر قاریشیدیراچق اولان بو حکایه یی، بو سلسہ
جنایات و وقایع عجیبیه نفتر ایده ایده ترجمه یه حصر ایتدی . ایلک
دورت جزوک طرز ترجمه سندن جسارت آلارق ذاتا هیچج بر منیت
افاده یه ، یاخود ظرافت فکریه یه مالک او لمایان بو کتابی همان بر جمله ده
ترجمه ایده ردی ، فقط بومشغولیتدن دویدینی نفتر چالیشدیغی مدنی
بر هن کامه عذاب حالت کتیر ردی .. دامار لرینک ایچنده بربسته کار قانک
جولاتی دویدینی حاله اُنک ایک ایچون کیجه سنک سکز ساعتی
مردار چالغیل قهوه خانه لردہ مستکرہ مغنیه لره دمکار لق ایتمکله پکیره ن
یچاره بر کانجی کبی مشیعه دهائی دورلو بدایم آثار پرورشہ قابلیت
کوسته رهن بو کنچ ، با طاق خانه لردہ بیتمز توکنمن خرسنخ حماوره لری ترجمه
ایتدیکه قلی نفتر تندن شیشه ردی .

فقط اصل اوں بش کون ایچنده سکز اوں جزوک مسوده
حاضر لایارق اوں بش یکرمی محبیه آلا بیلمک امیدیله کتابیجینک دکانه
کیدوب ده طابعک پارا مسئله سننه قطعیاً یانا شمادیغی کورو نیجہ ، نهایت
قیزاره قیزاره حق ترجمه بی ایسته مکه جسارت آلدینی زمان حریفک :
« دورک باقام » ، برکره او قوت دوره میم . داها رخصت آليناجق ...
هم باصلیسین ، قاچ جزء طو تاجخی نه بیله میم ؟ » دیدیکنی ایشیدنجه
دوکدی قالدی ... دیلک ، اوده کون ترجمه قاپنوب ؛ هوادن ، او کوزه ل
کونشندن ، خلق بتوون استانبولک اُنک کوزه لیرلرینه سوق ایده ن
بولطیف موسمن نفسمی محروم ایده رک حصوله کتیر دیکی بو عمرہ سعی
حاتابیلمک ایچون بو کتابیجی دکانه کون ترجمه دوام ایتمک ، شوملوٹ
مسوده لرک آرقا سندن قوشمنق ، بوکون رخصت آليناجق ، یارین

با صیلاجق، شیمدى امله پارا کچه جك دییه الیم انتظارلر ایچنده بولونق
لازم کلەجىك ...

احمد جمیل برشى سوپىله دن چىقمىشى ؛ آرتىق اوکون اوھ
كىدوب جاپىشادى، فقط آقسام سكون دمله دوشۇنىيىكى زمان دواام
اپتىك لازم كلەجىكتە قرار ويردى :

— ايش بىركە نظامنە كىرىنجىيە قادر ... دىبوردى .

دواام ايتدى . زمان كېپور، حابىوكه امله پارا کچه مېبوردى .
برآراق برآز اصرار مەجۇبانە ئىمەجىدە سىلە، كتابىجىدىن يوزغۇوش آلاپىلىرى،
حکایەتكى رخصتى آلىنىدى، هفته ده بىرجزە نشرىنە باشلاندى . طابىك
زوکورتلەكى داها چابوق نشرىنە مساعدى دكىلىدى، دىمك هفتەدە اىكى
مجىدىيە ... اوھدە چكىشە جكىشە آلىناجق، كتابىجى سزە صدقە
ويزبىورمىش كىيى بورۇن قىویرە قىویرە سىكىز وان طلبىدن صوکرا
ويزەجك... ألكىزەشۈپە كومەلېجە پارا كچە يەجك، حتى آلاپىلىكىكىز
پارالردى دورلو آقە فرقلىرى غائب ايدە جىكىسىكىز، سزە اكى او مادىغىكىز
نۇعدن مسکوکات مختلفە ويزەجك . آمان ياربى ! بونلر نوھەردىن
طوبلانىش ؟ ألى آلتى غروشە آلدېغىكىزى ألى اوچ غروشە
بوزدورە جىقسىكىز، تأدييات داڭما سزك ضرۇزىكىزە او لارق تىشيرايىدەلەجك،
بونك مقابىلەدە نەقادار زەخت ! يالـكىز ترجمە دكىل، رخصت پىشىندە
قوشمالى، مطبعەدە سەرەتى سەرفەروايتەلى ؛ تصحىحلىرى باقىلى، اوف ! ..

احمد جمیل بوصورتە ياشا ياسىيامك مەمكىن اولامادىغىنە قناعت
حاصل ايتدى . باشقا برشى داها لازم، بروسىلە سى داها ايجاد
ايتهلى ؟ اما نە ؟ كتابىجىنىك دكانە دواام ايدەكى بەضى شىلر او كەنەندى كە
بونلردىن استفادە طرىقلەرنە مراجعت قابىلى .

كتابىجىل نشر اىتىدارى رسالەلر اىچون مقالە يازانلرە اھىمنە كورە
پارا ويزىورلىدى . احمد جمیل برقاچنە يازى يازسە ؟ نە يە داڭ ئولورنىھ
اولىسو، فرانسزجە ئاسكى يىكى رسالە لردى، جىرىدە لردى ترجمە او لوپاپىلەجك
نە او لورسە او لىسو . حسین نظمىنىك مشتىرى او لىيىن رسالە لرلەك اوسكىلىزدىن،
بایات نسخە لرندىن استعارە ايتدى ؛ بونلردىن اكىپىكانە او لىيىن ئاسىلە،

اک لاقید قالدینی مباحثه دیار ترجمه لری پادی ؛ بونلری کتابجیله کوتوردى، بعضىش ببول ایتديره بیلدی ، قبول ایتديره بیلد کلنندن بعضىسى اچپون پڑا آلا بیلدی ، فقط نهذلت نفس !.. دائماً قالابالق اولان کتابجى دکانلرنده دائماً مشغول کورونهن کتابجىلردن دائماً عىب اولان پارا مطالبانه قاتلانعىق ... « شىمدى يوق ... » - « ها ! او مقاهمى ؟ باقىلم ، ايجابنه باقارز » - اوج كون صوکرا ... » طرزندە برمشتىرى يە كتاب كوسته زىليركىن مشغولىت آراسىنده ، ياخود قوروفا صولىي پلاكىسى يېركىن ايرى ايرى لوقارلىك اثنانى تصادمندە ويريلاش جوابىلە محرومما عودت ايتىك ...

أدبىيات عالمى ، مطبوعات مسلكى بوميدى ؟ هيچ او ملازمه بوقادر مزاهم و مشاقنە قاتلانعىقا بشلا دينى شومسلكىدە آلتىنە امضاسنى مغۇرانە، مفتخرانە قويابىلە جى شىلر يازابىلسە ...

بركۈن بىنە برمقالە كوتوردىكى برسالەنك طابىي- فائىز ئىندى اسمىندە منصف برآدام كە احمد جىلەك درداحتىاجى آ كلامشىدى - دىدى كە : - مرات شئون اچپون تفرقە لاق بىر حکايىھ يەلزوم وارمىش، باشقاسى قاءادن صاحب امتيازىنە سراجىت اينسە كىزىھ ... أىي برآدامدر ، احتراز ايتەيىك .

احتراز ايتىك !.. احمد جىل پك أىي آ كلامشىدى كە احتراز ايدەن آچ قالىر ؟ هايدى او آچ قاسىن ، فقط أودە كىل ؟

هان اودقىقەدە بلافتور مرات شئون مطبعەنسە كىرىدى ، صاحب امتيازك او داسىنە قادر چىقدى . او وقته قادر بى جىدە ادارە سنە كىرىمەشىدى ؟ ذهنتىدە مطبعە عالىلرىنى ، اوراق حوادث ادارە خانە لرىنى بويوتور ؟ يشىل ئورتولو عظيم يازىخانەلرلەك يانلرنده ايرى صاقاللى ، آلتۇن كوزلەكلى ، بوكسەك سوبىلەر ، يوكسەكدىن باقار صاحب امتيازلەر تصور ايدەردى . شو بىر اىكى آيدىن بىرى كتابجى دکانلرنىدە كوردىكى نۇونەلر هنوز بوخالرى تصحىح ايتەشىدى .

حسين بىها افندى يى مدیرىت او داسىنە قانابىيە لاقىدانە ياصلاعىش ، سەمەردى على شىكىيىك پارماقلرىلە هەم آهنىڭ اولارق پىت پىرددەن

اوقدیفی برشقینک نیندیسیله اویومه حاضر لانش کورونجه شاشیردی،
برندن قاله قسرین یوزیه استفسار کارانه باقان حسین برا آندی به اصل
خطاب ایمک لازم کاره چکنده تحریر ایتدی . فقط حسین برا آندی ایری
صاقالی، آلون کوزلکای بر صاحب امتیاز اولالمقله برابر آیی برآدامدی.
— نهایته یورسکز، اوغلوم؟ دیدی؟ بوخطاب احمد جیله
جسارت ویردی، نهایته دیکنی آکلادی، حسین برا آندی دوغولارق
دیکله دی، سوکرا علی شکیبی کوسته ره رک :

— صورالمده حقیقه، احتیاج وارسه ...

علی شکیب دوندی، او احمد جیله بر قاج کره تصادف ایتمدی،
بر هفتة صوکرا دوام ایده ن حکایه پنهان چکدی، ایشه احمد جیله بلک
ترجمه ایتسین .

— آمان اوقدیکزمی، بیلمه م؟
علی شکیب او آیی یوره کلی آداملردن ایدی که بش دقیقه ده دوست
اولور، حسبحاله کیره ر، هر کوروشیدیکنی سه ور، دنیاده هر شیئی
سه ومک امچون یاراتیمشدر .

علی شکیب بر حکایه او قومش، او فی توصیه ایدی یوردی؟ « دورک
باقام، بوراده می؟ » حکایه بولوندی، احمد جیله آلن طو تو شدور ولدی،
« هان باشلایک! » دینیلایی، احمد جیله اوتاناعسه علی شکیله حسین
بها آندینک بو یونلرینه صاریلا جقدی؛ او تانه او تانه کیردیک بو یوره
بش دقیقه ده ایصینی یورمش؛ بش دقیقه ده بو آداملر حننده درین
بر حسن دوستی دویشدی .

ایشه «مر آت شئون» جریده سنه ایلک انسابی بویله اولشیدی.....

مکتب مدت تدریسیه بیتمک او زره ایدی که بر کون آقسام
اوستی مر آت شئون مطبوعه سنه او غردادی زمان علی شکیب کنندیسی
کورور کورمنز :

— بن ده سنی بکله یورم، دیدی، صوکرا سویله بجهکی شی

یاننده تصحیحله باقفله مشغول اولان راجیدن ، صائبدن صاقلی ایعش
کیپی احمد جمیل طوندی ؛ حسین برا افندینک او داسنه قادار چکدی کو توردى
— سکا بر ایش بولدم ، دیدی .

علی شکیبک بولدینی ایش بر خو جالقدن عبارتدى .
آیده ایکی لیرا ویره جکلر ، هفتده اوچ کیجه ، آفشار یەکىندن
صوکرا کیدر ، ذاتاً اوئلک اوینىدە ياقین ، چوجوق پك کوجوك
اما نه اولور ، بر ساعت قادار درس ، صوکرا یانش برا او شاق ترفیق
ایده رلر ، يىنه اوینه عودت ایده ر . صانکه هفتده او اوچ ساعت
ظرفندە داهامى زىاده قازانیور ؟

[علی شکیبک بولدینی درس وزنه جیلر جوارنده در . احمد جمیل
بو بیوک ، اسکى بر قوناغك چوجوغۇنە کیجه لرى ایلاك خصوصى درسلرینى
ویرمکە باشلار . کەندىسنەنک دە مكتب ملکىيە دە امتحانلارى يافلاشىر .]

« يا صنفندە قالىرسە ؟ » بوقورقو ذهننە اېلىشىدېكە - انسانلىرى
قولو فکرلەرن قاچقە سوق ايدەن حس درونى ايلە - بۇن ھان
سېلوب چىقارماقدە استىجال كۆستە رىرىدى .

سەنەتك صوک آىنده آرتىق چالىشىغە لزوم كوردى ؛ بى ياندىن
بر طابعه ترجمە ايدى بىردىكى « چوجوقلەرە معلومات » سىلسەءَ كلىاتى ،
بر طرفدن « مرات شئون » ايمچون ايكىنجى دفعە اولارق باشلا دينى
بر حکايە ، هفتده اوچ کیجه سنى سەو ايدەن وزنه جیلر سفرى درسلرە
وقت بىراقابوردى ؛ او بىقوسندن تصرف ايتىدى ؛ کوجوك او داسنده ،
ھر كىس يازك تأثير حرارتىلە اير كىنجى ياتا فلنندە او بى دينى بى صيرادە او ،
كتابلىنىڭ اوستنە أكىلىملىش ، مەتادىيا ايشلەمكىن يۈرۈلغە باشلايان
زواللى باشنى ايکى أللارىنىڭ آراسنە آميش ، دىرسكلرىنىڭ او زىرىنە
دایانىش ، آرتىق اخىذ تائىراندىن بى راستىن كاف بى تابانە ايلە امتناع كۆستە رەن
فکرىنىڭ بىرسنە در مەھمل قالان شىلىرى قبول ايتىدى رەمكە چالىشىردى .

قورقدیغنه اوغرامادی ، شهادتنامه‌ی آلبایلدی ، فقط بو شهادتنامه که ... احمد جمیل بوندن بحث ایدیله سنه رضا ویرمن ، مرتبه ذکاییه سنه عادتاً دونیت ویرهن بوجت درجه استعداددن او تائیر .

شهادتنامه آلدقدن صوکره هیچ سه و نهادی ؟ اوندن ذاتاً برشی امیدنده دکیلدی . آرتیق طرز معیشتی بولشدی ؟ بو شهادتنامه‌نک استحصالی ایچون چالیشماسی ، باشладیعنی برشیتی بیتیرمک عن مندن باشقا برشیدن تولد ایته مشدی .

[بشنجی باک صوکی جداً انفسدر . احمد جمیلک خصوصی درسلرینی ویرمک ایچون ، صوئوق وقارانلیق قیش کیجه لرنده وزنه جیله کیدوب کله‌سی چوق قوتی برقلم ایله تصویر او لو غشدر .]

هفتده او ج کیجه یمکدن صوکرا اودن چیقارق ، بوسکونکاه آرامشی بیراقارق وزنه جیله قدار کیده ر : اوراده ساعتلرجه اوغر اشدقدن صوکرا معینه ویردکاری براوشاغك رفاقتیله اوینه کایز ، او زمانه قدار هر کس یامش او لمیغندن او زرینه آلدینی آناختازله قایی آچارق خفیفجه آیاقلرینک او جنه باصا او داسنه کیره ر ، او ن آلتی ساعتلک برسعینک بهای اضطرابیله قازانیلمش اولان یاتاغنه صوقولوردى .

اصل بو وزنه جیله سفرندن قیش آنسنده زجت چکمه شدی ؟ ٹولیه که درس کونلری یمکنی ییدکدن صوکرا مانفالک باشنده ایضینمک ممکن ایکن بوکا موفق اولامایوب صوئوقده ، قارلرک ، چامورلرک ایچنده تکرار سوقة‌گه چیقمق لازم کلاچکنی دوشوندکه اوه کیتمکدن تخاشی ایده اولشدی .

درسی او لمیعنی آتشاملر احمد جمیل صوفراوه برسکوت مانکیرانه ایله ییک ییدکدن صوکرا کوچوجک قیرمیزی باقیر مانفالله ایضینان بولطیف آشیانه استراحتده والده‌سنی ، همشیره‌سنی یالکز بیراقارق ه حق کچ قالمق خویله مانفالک کنارینه سوروله ن پارلاق صاری جزوهدن حصه‌سنی آلمایارق بالخاصه بو کیجه سفرلری ایچون آلدینی سیاه موشاما

پالطوسنی کیمیر ، « آنه ! بن کیدییورم ، اویقوکز کلیرس-ه بخ
بکلامه بیکر ! » دیر ؟ قلبنده بوأوه ، شوختصر عائله او جاغنه برجس
حسرتله سوغاھه چیقاردی .

صوئوق !... قىشىك تېپىللە تمول روزكارى پالطوسنک باشلغىندىن
ھجوم ايدەرك يوزىنى طيرمالار ، بوتون وجودىنى بر رعىتە بارده ايله
تېرىتەتىر . حاصلير اسكمانه او زىندە يازى ايله كچن طاقتفرسا برگوندىن
صوکرا اوللطيف ، كوچوك ، صارى مانغالاك كنارىندىن مەبجۇز اولق ؛
مشكۈك ايشلىلە كېچىنەن سفلە كېيى كېچەلرى قارانقلۇر اچىندە اككىك
پاراسىنە قوشمىق بىردرد ملاقتفرسا ايدى .

ھر دقيقە بىرچامور كردا بىنە بايماق اىچۇن توافقە مجبوراولور ، اىكى أللارىنى
جييەلىرىنە صوقارق اتكارىنىڭ او سىتنىدە ضبطە چايىشا چايىشا طاشلىك
او زىندە سكەرك يورور ، بعضاً ديوارلىك كنارىندىن برگولىك شىكلەندە
سوزوولەرك كچر ، كىذركا نەن تصادف ايدەن كومە كومە بوزولىش
كوبىكىردىن قورقارق يوانى دكىشىدىرر ؛ بعضاً بىر ويرانىنىڭ بوشلغىندىن
كچر كن شىمىدى بىر ئاوزان يورە جىكمىش ، ياقاسىندىن طوتۇرۇرە جىكمىش
كېيى قلبندە بىر لرۇش هراس دوياردى .

صوکرا بىر آزالق ياغمور باشلار ؛ او موژلۇنە ، باشندە موشامبا
پالطوسنی دوکەرك صىيرىندىن سوزوولوب آياقلرىنى دوغۇرۇ آقار ، نەقادار
قيويىرسە بىر دورلو چاموردىن سەھافىتلىك زوالى تەن پانطالونى
ايصالاتىر ... بو يارىسىنە قادار قورۇي ياجق ، صباحلار مانغالاك كنارىندە
بو تەرك كېچەدن قالان نى آلىنا ياجق ، اقبال بىيانىندى او تۈرى حاضرلاركىن
او مطبعە يە كچ قالمق قورقۇسىلە او زولەجاك ... تەنها قارانلىق سوقاقلۇز ...
صوئوق روزكارلە قارىشىق صىقى بىراغمور ...

احمد جىيل او سوقاقلۇردىن ، او ياغمورك آلتىندە كچر ؟ تا وزنه جىلەر
قادار كلىير ، قاپىنىڭ ئۆكىندە زىلە دوقۇنما دن اول بىنەس آير ؛ صوکرا
قاپى آچىلىنجە هنوز يىكىن پەتىرمەمەش ؛ ياغلى ئانى سىلمەمەش او شاغلەك
طوتىدىنى مومك ضىاسىلە دار بىر مەردىيەن چىقار ، سلاملىق او داسىنە

کیره‌ر ، اوراده بکلار ، تا که کوچوک بلک کتابلری آلب حرمدن
چیقین ...

— خوچا افندی ، بوکون هیچ چالیش‌امادم ، عفویکزی رجا
ایده‌رم « مقدمه‌سیله کوچوک بلک کیره‌ر ، احمد جمیلک هر شیدن زیاده
بوخوچا افندی تعبیری جاتی صیقاره نهایچون؟ جانی‌صیقیلمغه حق وارمی؟
چوچوک کوچوک بر یاراما زادر ، فقط یاراما زلقلری پر تربیه سوی
آلتنده مستوردر . احمد جمیل شاکر دینک هیچ بز امر عدم ظرافته
تصادف ایتمه‌مشن اولفله برابر اوافق بر سرزنشه قارشی چوچوغك بر
آدای صنیع محبوبانه ایله کوزلری ایندیره رک ایچندن : « بو دالا !
سن‌ده ... سکا نه‌او لو بور ؟ ایسته‌ر چالیشمیرم ، ایسته‌ر چالیشمام .
کیفمک کهیاسی دکیلسک یا ! ... » دیمه‌جگکنندن امیندر . اونک اچون
دانما عفو ادمر . ذاتا چوچوغك کشیدیسیله برابر بولوندیعنی مدت‌دن
باشقا چالیشمادیغنى ده بیلیر .

درسه باشلانیر ؛ مثلا حساب‌دن تقسیم آ کلاتیلاجق ، علم الارضک
کرویتی ایضاح ایدیله‌جک ، بر تیلکی ماصالی او قوناجق ، آله بکه‌ن
ناسکی بر جریده‌دن املا یازدیریلاجق ... آه ! احمد جمیل بوتلره بدل
او کوچوچوک صیحاق او داده منده رک او زرینه بولیلو بونه اوزانارق
« موسه » نک کیجه‌لرینی ، « ټوغو » نک تماشالرینی ، « لامارتین » ک
تفکر اتی او قومی اچون ناصل بر اشتیاق جان‌سوز دویاردی ...

بر وقت کلیردی که هرایکیسی ده یورو لور ؛ چوچوچوک کوچوچوچوک
أليله آغزینی صافلا یارق یالاندن اسنه‌مک باشلار ، احمد جمیلک یورغون
کوزلری سوزولور دی . بر آرالق او شاق کورونور : « خام افندی
خبر کونده‌رمش ، کوچک بلک آرتیق یورو لشدیر دینور . » سوزیله
درسه خامه ویریلیر . چوچوچوک بر آن اول حرمه کیتمک ، او شاق ده
احمد جمیلی بر آن اول اوینه کوتوروب عودت ایتمک ایچون ضبرسز .
لاندقلرندن بونک چوچوقله او شاق آراسنده برصینه‌اولماسی ده بلک زیاده
احتمال آلتنده اولفله برابر احمد جمیل آلانه‌نی ترجیح ایده‌ردی .
عودت ایده‌رکن باشقا برفصل باشلار دی . او شاق یاوش یاوش

احمد جمیله تکلیف سر له شمشدی او، بولا بایلیکه سکوت ندن باشقا مقابله کوسته رمه دیکندن او شاق اوده لا قیر دیسز کچه ف حیات نک او جنی احمد جمیله ن چیقاریردی .

آنده مو شامبا فنه ری صالا لایارق ایلک توکجه توکدن کیتمک معتادی ایکن هر دفعه سنده بر ایکی پارماق کری قالا قالا نهایت یانشه کیتمکه با شلا دینی احمد جمیله کوه زه او شاق بوتون ترجمه حانی دوکدی ، مملکت نده کنندیسی بکلین قارا کوزلو سندن بیله بحث ایتدی . . . احمد جمیل بالکز دیکلار ، یاخود دیکله مکسر زین صوصار دی . نهایت سوقاغک باشنه کلینجه او شاق :

« نه ... آرتیق بورادن کیده رسکن . » دیردی . احمد جمیل خفیف بر سلامه آیریلیر ، تیتره یه رک آناختاری صوقار ، چامور لاستیکاریله مو شامبا بالطوسنی هان طاشله آثار ، اودانسه چیقار ، ایصالاق آٹوابلرینی توته یه بری یه ایلیشدیرد ، یاتاغنه ، حیات نده یکانه ملتجای آرامشی اولان یاتاغنه کیره . . .

[برکون احمد شوقی افتندی مطبعه ده احمد جمیله همشیره سی اقبالی او له ندیر مسی لزومندن بحث ایده ر . مطبعه مدیری توفیق افتندی نک او غلی ایچون بر قیز آر انقده در . آشاغیده کی پارچا بومکالمه به عائده در .]

احمد شوقی بابا ایله اوغل آراسنده هیچ یوقدن تولد ایتش او زون بر منازعه نک تاریخنی یا پدی .

— سن چوجونی کورمه دک ، بر کره کورسه ک ظن ایده رم که خوشکه کیده ر . اوقاف نظارت شده ایچه برمأموریتی وار ، بش آلتی یوز غروش آلیور ، اختیار ده زنکین ، قاش والدہ یوچ ، غالبا ایچ کووه کیلک آرایور لر . . .

شیدی احمد شوقی افتندی هپ کسیک کسیک سویله یوردی :

— طبیعی آرقا داشلر مدن تحقیق او لو نور . ظن ایتدی کم کیبی ناموسلو

برآدام چیقار سه نه ایچون مخالفت ایقه لی ؟ . . .

احمدشوق افندی برآز دوردی ، صوکرا احمدجیلک کوزلینه باقارق علاوه ایتدی :

— مطبعه ده منحصراً حريفکدر ، بیلیورسک یا ...

احمدجیل صاراردی ، اداره مأمورینک افهام ایمک ایسته دیکی معنایه قارشی بوتون حسن ناموسی غصیان ایتدی ، برکله ایله جواب رد ویزبیوردی ، ضبط نفس ایتدی .

— پکن کون بومسئله یی بکا آچمقدن مقصدی طانیدقلرم ایچنده شایان توصیه عائله لری تحقیق ایمک ایمش . بنم درحال عقلمه سن کلذک همشیره ک آرتیق اوله هجک برسنه کلشدرو ، دکیلی؟ ..

احمدجیل ذهنآ حساب ایدبیوردی : اقبال شیدی او فن یدبیسه باصمدی . بوملکتنه قیزلرک تام هنگام ازدواجی . زوالی اقبال! .. عجبا هر وقت طالع ، پیش قسمته برجهره مساعد عرض ایده جکمی؟ شوسوال احمدجیلک ذهنی بومسئله ازدواجه عائد خاطراته سوق ایتدی . برقاچ کره والدمسنندن کوروجیلر کلذکنی ایشیتمشدنی . فقط هیچ بربینک هوس ایدیله جک برشی اوله یعنی تختطر ایته بور ، حتی برکره بر قاریسندن آبریلش ایکی چو جو قلور قالق بر قومشو نک والده سی کلشدی ده احمدجیلک بوتون وقار وغوروی جریمه دار اولارق کوئلرجه اقباله باقدچه آغلامق ایسته مشدی .

احمدشوق افندیشک شوتقید مجانه سنه قارشی تهایچون اقبالک طالع ف تهاکمه یه قویمالی؟ کیم بیلیر بلکه همشیره سنه سعادتی بوراده در . بر دقیقه ایچنده احمدجیلک فکری تبدل ایتدی :

— لا کن بنم هیچ برشیشمز یوق ، دیدی ، بر قیز نه ایله اوله نیز؟ ..

— اوراسی بنم ایشم . موافقت ایده جک اولورسه ک بن ایشی تسونه ایده رم ، هله برکره کورسو نلرد ..

احمدشوق افندی آرتیق وظیفه سنه حسن اکمال ایتشجه سنه شببه سز کنندی کنندیشنه : « بش دقیقه ده بر مهم مسئله نک آلتندن چیقمق بکا مخصوص برموقتیندر » دیه رک متبلسم بر جهرا ایله آیاغه قالقدی؟ کته ن

یلکنی دوزه لتدی ، او داده شویله بر دولا شدی ، هوای قوقلابورمیش
کبی پنجه ره دن برسماهه باقندی :
— کیمسه قالمدی ، ایشمده یوق ، شویله بنده بر سیران
یاپام ، دیدی .

اقبالک ازدواجی احمد جیلک حیاتندن بروؤیا کبی چکدی . آنشته سنی
ایلک توکجه مطبعه ده پدری توفیق افندینک یانشه کوسته ردیلر ؛ او توز
یاشلرنده ، مرايض بربانک ضعیف دوغمش بر چو جوغنی ، هر کس کبی
برکنیج ، قلم حیاتندم تربیه آمشن ، خوبیا دکیل ، حتی بر آذ جندی ..
احمد جیل ایلک حاصل ایتدیکی فکری ذهننده شو بر قاج جمله ایله اجمال
آتشندی . بو زیارتدن صوکرا احمد شووق افندینک فعالیت مخصوصه سیله
و بالخاصه توفیق افندینک آ کلاشیلامایا لاجق بر هوس و تهالکیله بوتون
شرائط اون بش کون ایچنده قرار لاشمشدی . احمد جیلک هر دورلو
خصوصیت حیاتی بیلهن احمد شووق افندی داماد بکدن آغیرلیق نامیله
بر پارا قوپاردی که هان بو قون دوکون مصارفی تأمین ایتدی . احمد جیل
بو مسئلله ازدواجه نه طرفکیر ، نهده علیبدار ایدی : مسئله ده برو سیله
اعتراض بولاماسی علیبدار او ماسنه گمانه ایتدیکی کبی آنشته او لاجق
آدامک هر کسدن باشقا برشی او لایشی طرفکیر او ماسنه ده مانع او لامشندی .
و هی بکی طانیدقلرندهن ، قلم آرقاد اشلرندهن صور مشردی ؛ هر کسدن
حسن حاله تأمینات آلیندی . اکصوک دفعه او لارق بر کون احمد جیل
همشیره سنه نکده رائیه مراجعت ایتدی : اقبال کوزلرینی ایندیردی ،
سکوت ایتدی ، دیلک راضی او لوپوردی .
دوکون ! ...

او کون احمد جیل قاچشدی ؛ قولتوق رسمی کورمک ایچون
سلیمانه نک او دارا لاجق سوقاغنی باشدن باشه دولدورارق قاپینک عمومه
آچیلسنه استظاراً یلدیرمه لریله ، چارشا فلریله بکلادشهن ؛ اوراسنی
برابر لرنده کتیر دکلری چو جو قلریله کو جوک بر محشر - محشر غرائب
الوان - حاله کتیره ن قادینلری ، قاناره صاریسی خیرقا سنک آلتنده

آل باصادن آنتاریسنى كىيەرك، باشنه او يالى غاز بوياماسىندن يابماچىچىكلى.
 خوتۇزىنى قويارق، بريپاچاورا كىنارىلە ئىي باغلانماش اوژون چورابى.
 كىلى پىنە ئاسقارپىتنىڭ اوزرىسە دوشىش، بياضلى، قىرىمنىلى تىرىه.
 قوشاغنىڭ صاچاقلىرى صارى خيرقا سنىڭ آلتىدىن اتكلىرىسە دو كواش،
 بلەن ئىشلەمەلى ئىپك مندىلى ئىكىنە ايلە طوت دورولىش، دو كونك شرفنە.
 تا صباحلار سوقاغە فيرلايان قومشو قىزىنى كاغد حلواجى آرناؤودك
 يانىنە ئىچىقىنىدىقلى سرت حلوايى كىرىپىور كورەمەك ؟ آقسامە قادر
 بوسوقاق ئىچىنە كستانە جىلرلەك، صو سام حلواجىلىرىنىڭ، لېلىجىلەك أطرا فىندە.
 باغىشاجق، آغلاشاجق اولان بوتون او بلندن دونى دوشىش، چورابىنىڭ
 پاچاسى طيقىلىمش، دو كون أوندە كى والدەسىنە سوقاقدىن « آنه ! » دىيە.
 باغىران، كوشە كوشە بىر بىرىنى قووالا يارق چىغلق قوباران چوجوق.
 آلايندن او زاق اولىق ئىچون، بىكىجي بابا كلوب ده ئىنده صوابىلە يىكى
 تراشدىن چىقىشنى چو كوك ئاناقلى، او جىلى سىكىز اون كرە قىورىلىش.
 اىرى سىاه بىقلى مەھىب چەھەرسىلە قاپى يە بىراسكمەلە آتوب وظىفە حا كىمىتى
 طاقىنىدىغىنى - صوپاسىنىڭ ايلاك طرافە سىندىن - آ كادر آ كلاماز هنوز
 قومشو خانملۇك دىست تزېننە سوسى اكال ايدىلەيس ھەمشىرەسىنى صوفا يە
 چاغىرتارق او يارىم كلين حالىلە ۋۇغىش، صو كرا آ غلامقىدىن احترازا
 برسوز بىلە سو يەمه يەرك قاچىشدى.

احمدجىل بىر هفتە أوه اوغرامادى، والدەسىلە ھەمشىرەسىندىن ۋۇلە
 اذن آمىشدى ؟ او بىر هفتە يى حسين نظمىنىڭ كوشكىنە كچىرىدى.
 آه ! او اقبابى بويىلەمى كلين ايمك اىستەردى ؟ ھەمشىرەسى ئىچون
 نەلر دوشۇغىش، نە سو سلو أولىز، نە مىدبىب، نە لطيف توولەتلەر،
 نە مىزىن جهازلىر تصور اىتمىشدى !... دىمەك او استقبالا ظھورىنە ئەمنىت
 ايدەرك آلداندىغى خىاللار يالاندى. اقبالك كلين او لا جىنى دوشوندە كە
 بروقتىلەر ھەمشىرەسىنى بىياض اىكى متىو آتكلى - مۇدا غىزەلىرىنىڭ ملۇن
 علاوه لىنە كورەرك ايمەندىيە كېلىرە بىكزەر - بىر آتوب اىچىنە،
 بىياض ئىپك دو واغى يانلىرىنە دو كولىش، باشى تزېناتك آلتىنە بىر آز
 آكىلمىش او لارق كوروردى ؟ صو كرا صاچلىرى پوس كورمىش ياغىز

محار آقلى ظريف پارلاق برقوبا همشيره سنى آلوب کوتوروپور ، داها صوکرا اکزىده توواله تارله ذى حيات بر چيچك دریاسى کېيى دالفالى كىنيش بر مرس صوفانڭ اورتاسىنده او دريائى ازهارك مالىكىسى ، کوپوكىردن تشىكل ايتىش بياض برمالكە دريائى ازهاركېيى اقبال ... شرق خالىلرى دوشەغۇش چىفتە برمەردىوەن ، صالحەنلر ، آويزەلر ، لوحەلر ، قدىفەلر ، آطلاسلىر ... دىكە بولنلر هېسى يالان ، خىالنڭ كىندىستە بىخىش اىتىدىكى بوتون بوطنطنەن ، لادائى مىت ايدەن اورۋىيائى مىبدىب ، دىكە بوتون بوشىلر بوشى .

اقبال شىمىدى او صوپاسىلە قاپىسنىڭ ٹوکىنە بىكجى دوران ؟ سوقاغنەدە آلاجاىى ، يايغارالى چوجوقلىرى قاتاشان كوجوچك أودە راستىقلى ، قىنالى ، لادەنلى قومشو خانەلر آراسىنده داماد بى ، مطبعە مدیرى توفيق آفندى زادە وھى بى بىلە يوردى . قاچدى ، احمد جىيل روئىالىنىڭ شوحقىقت ذليلەسندەن تام بىرھفتە قاچدى !

او بىرھفتە ئەرنەنە ئاشتەسەنى هيچ كۈرمەمەشدى . نهایت بىرآقشام عىكىدە بىرىشىدىلر ، احمد جىيل حىرت اىتدى . اوھنۇز بىربار ئىقلەت آلتىنە آزىزلىرىن ، يوزىنە باقاما يارق كۆزلىنى ايندىرىن هىشىرەسەنە بىر كەھ توجىھىنە جسارت اىدەن ئەن داماد بى هەرسىلە بى تىكىفدى . حتى سحرلە اوافق تىشكىلىرىل بىلە ايدىسوردى . احمد جىيل بىرآقشام كىندىسەنى ازەن عذاب كەفتەك ئەلتىنە هيچ بىر زمان قورتولما ياجىنى ؟ سوفرادە ، بىرۇقلىر يالكىز كىندىسەنگ اولان شو اوڭىز هەركۈشەسندە يابانجىلەقدىن اصلا چىقا مىيا جىنى آكلادى . بىردىقىقە اىچىنە بوتون هويت معنويمەسندەن بىر صوئوق روزكار تىكىدى . شىمىدى بو أودن عادتا اوشۇيوردى . او آقشام مظفر بىكە جان آتدى .

غىزتە يە بىر اعلان سىقىشىدىردى . هفتەسنىڭ دىكىر دورت آقشامنى دە أودن اوزاق كېرىمك اىچجۇن درس بولىدى . خوجا پاشادە دەمير يولى مأمورلىنىڭ اىكى آلمانە توركە ٹوکىرە ئەتكە باشلادى . آرتىق بوتون كېچەلەنى أودن اوزاق كېرىپپور ، سى خوجا پاشادە درسى اولىدىنى

زمانلر آقشام يىكى مطبعىدە مختصرآ تدارك ايدرك بروقتلىرىكانه مېيچ
نشوئە جياتى اولان عائلە صوفراسىنده بولۇغا يوردى .

[دوکوندىن بر مدت صوڭرا احمد جىيلك آنىتىسى طينتى ئاظهار
ايدەر . قابا ، خىسىس بر آدامدر . بر آقشام احمد جىيله آتاسى ئاڭلە
اقبالك مسعود اولمادىغى آكلاتقى ايستەر . فقط اقبال مغۇردۇر برقىزدەر .
ئىلى بىر تك كىله اىلە اورتايە دوڭز . يالكىز چەھەرسىندەن و كىزلى كىزلى
آغلامقىدىن ياشارمىش كوزلۇندىن قىزك قىلبىنەكى اضطرابى حسن ايدىلەر .
بو آرالق توحاف بر وقعدە وقوع بولور : داماد وھى بىك پىرى
ئوشۇرۇڭلۇ مطبعى مدیرى تۈفيق افندى كىنجى برقىزلە ازدواج ايدەر .
بو خېرى احمد شوق افندىدىن ايشيتىدىكى زمان احمد جىيلك بۇتون
جوابى شو كىله اوولور : — حىرت !]

[احمد جىيلك خانەسىنە]

بىر كىچە هر كىس ياتاق اوداسىنە چىكىلمك اوزىرە قالقىشىلەرى ئەن
خلاف معتاد او لارق سوقاقدا قاپىسىنڭ قوتلە چالىنىدىغى ايشيتىدىلەر .
سحر قابى يى آچوب آچپامقى لازم كەلەجىكتىنەن متىجىرىدى . كىچە شو
كۈچۈك آسووە ئۆك قاپىسى چالىماسى او درجه خارق العادە ايدى كە
ھەركىسىدە اوافق بر خىلجان حاصل اولدى .
نەيات احمدجىيل سحرە تقدم اىتدى ، قابى يى آچدى ، قارشىسىنە
سەمال قىلىقلى بىرىسنى كوردى : — وهى بىك ئۆي بوراسى مى ؟
— بوراسى ...

اسىنى ايشىدىنچە وھى بىك تلاشلە قابى يە كىلدى ، او وقت احمد
جىيل چىكىلەرى ، آنىتەسىلە قاپىدە كى آدامك آراسىنە نجرىيان ايدەن
خاۋارە يى هر كىس طاشقىدە بر دقت مخصوصە اىلە دىكەلە يوردى . وھى
بىك ئۇنەكى أودن اىستەبورلىمىش ، سلطان احمددە پىرىنىڭ أونىنە مە

حریف سبئی او لا سویله مک ایسته مه یوردى ، صوکرا کوردیکی اصرار او زرینه آغزندن بر پارچا ایضاھات آلینابیلدى . افندى بردن برە خاستالانمش ، کوندوز هېیچ بى شىئى بوق ایکن حتى آقشام يىكىنده پل اپى بىحالە ایکن كىچە او دالرینه چكىلدە كدن صوکرا بىغتە دوشىش شىمدى لاقىرىدى سویله يەمە یورمىش ، قىيمىلدا ئاما یورمىش ...

[مطبعه مدیرى توفيق افندى يە بىردى بىردى نزول اصابت ايتىشىرىنە وفاتىنە بوتون مطبعه اوغلى وھى يە قالاجىدر . او زمان وھى تىك غرۇر و تەحکىمنە احمد جىيل قاتلانابىلە جىكى ؟ .. بواڭانسزدر . ايشتە داھا باپاسى ياتاغە دوشىز وھىيىنەك عادىلە كى باش كوسىتەرمىشدر . ياقىنەنە احمد جىيل ايلە آنىتەسى آزا سنىدە بىر فېرطىنا پاطلاق ويرە جىكى دە محقق در . اساساً يالكىز احمد جىيل دكىل ، ادارە مأمورى احمد شوق افندى دە وھىيىنەك تەحکىمنە تحمل ايدەمە يە جاڭدر .]

ايرتىسى كون احمد جىيل مطبعە يە كېتىدىكى وقت آنىتەسى احمد شوق افندىنىڭ يانشىدە كوردى . احمد شوق افندىنىڭ چەرەسى ھە زماندىن بىراز داھا قىزازمىشدى . احمد جىيل يانلىرىنە كىرىدى ، وھى بىك يالكىز « پىر فنا ! » دىدى . صوکرا داھا زىيادە ایضاھات وېرمىك لزوم كورىمە يەرك علاوه ايتىدى :

— بىندن صوکرا مطبعە ايشلىرىنە بىم باقلەم لازم كلىيور . او نەك ايجۇن بى قرار ويرەلم ، شىمدى شوق افندىدىن بعض شىلر صورۇ . یوردم ، فقط آلدەن ایضاھاتى پل كافى بولما یورم ...

وھى بىك عادتا يو كىسە كدىن سویله یوردى . احمد شوق افندى ايلە احمد جىيل بى بىرىنە باقىشىدىلر ، او دوام ايدى یوردى :

— شىمدى شوق افندى بى مخترە يائىلى ؟ او لا مطبعە دە موجود او لان آلات وادواتىك ، حروفك بىر فەرسى ئىستەرم . صوکرا مطبعە وغىرە مأمورلىنىڭ ئاسامىسى ، معاشلىرى ؟ دىكىز بىر كاغىدە مطبعە تىك مصارف ووارداتى ...

احمد شوق افندي بوناليوردى ، آه شو دقيقىدە چىكمىجەسىنىك .
 يانى باشندە سانكە كىندىسىنە مخزونانە باقوب دوران قويۇن نفتى آلپاغا
 شىمسىيەسىنى شو چاپقىنىڭ قافاسىنە ايندىردىكەن صوڭرا مطبعەي بىراقوب
 كىدەبىلىسە ... آرتىق مطبعەنەك ذوق قاچاجىنى آكلاماشدى ، هنوز
 دون كېچە ياتاغە سەريلەن باياسى اىچۈن صباحلار ئارە شفاف تحرىيستە
 قوشماسى لازم كلىرىكەن مطبعەيە جان آتارق حساب سوران بولادامك
 قارشىسىنە بولۇن يووارلاق وجودى سراپا بر كەتىلە مرتعشە كىسيلاشدى .
 احمد جىليل بولىغى يازىم بىراقدى . داها زىيادەستى دىكەلەمكە
 كورمك اىستەمەيدەك هيئەت تحرىرييە اوداستىنە كىرىدى . اورادە يالكىن
 صائب واردى ، پر تلاش ، هوادە قوقوسىنی آلدەنى خوادىك آرزوى
 شىدىد اطلاعى قورو وجودىنە صىغامىيارق ، آللارىنى اوغوشدورارق .
 احمد جىليلى هان استنطاق اىتك اىستەدى :

— مىدير ئولىشى ؟

— اونك كېيى بىرىشى ...

او وقت صائب صىرىتىدى ، يىلىشىدى ، احمد جىليل داها زىيادە
 سوقولدى :

— آرتق الشتە بىكىز مطبعەي سزە بىراقىر ... دىدى .

احمد جىليل شو دقيقىدە بولىغى ، ضعيف ، قورو چوجوغۇنى
 طوقاتلامق اىستەدى . آه ! بولسانلار ، شو اىچىرىدە حساب سوران
 اوغلى ، بورادە لاستىكىن معمول غرىب بىرىشى كېيى يارانقى اىچۈن
 دىزلىرىنە صىچرامغە چالىشان مخلوق ! احمد جىليل ئىزتىدىن كوكسى
 شىشىيوردى ...

[مطبعەي حقىلە ئىشلە ئېلىمك ، غىرەتى دواام اىتدىرىمك اىچۈن
 پارا يە احتىاج واردە . وەبىنەك قورنازلىنى احمد جىليل ئەسait اقنان
 اىدەر . سىليانىيەدەكى أوى رەھىق مطبعەيە صىرف اىدەرلە .
 بولۇرلە احمد جىليل دە قىسماً مطبعەيە متصرف اولىش او لاچق !]

مطبعه نک حاصلاتندن ده هر آی مثلا پکرمی بش لیرا تفریق ایدمه رک
بورجه یاتیریلا جق !

فی الحقيقة أوى رهن قویارل و مطبعه يه وهی بک یکی بر ما کینه
ادخال ایده ر ... احمد جمیل ده سر محرر اولور . وهی نک بوایشلری
پاپدیر نججه يه قادر گوستردیکی صنی نزاکت وقت بر زمان ایچوندر .
بالخاصه بر طاقم عادیل کلریله زوجه سفی بو سبوتون بدجنت ایده ر .
آرتیق اقبال پریشان بز قادیندر . احمد جمیل ایله آناسی بو فلاکته
قارشی بیچاره اقبالی ناصیل قور تاراجقلرینی درین براضطرا به دوشونگکه
باشلارلر . بو آرالق احمد جمیل او زون زماندن بزی یازمقده اولدینی
ایلک تأییف آثرینی ده بیتیرمشدر . حسین نظمی نک کوشکنده بر آقسام
بر ضیافت ادبیه ویریلیر . احمد جمیل . آثرینی ایلک دفعه اوراده
آرقاداشسلرینه او قور . بر کون صوکرا بر غزنه ده عادی و در بدر
محرر راجی نک احمد جمیلی باشدن باشه تزییف ایده ن بر مقاله سی انتشار
ایده ر . احمد جمیل دوستلغکده بعضاً نه قادر سقوط ایده بیله جکنی
بوتون فجاعتیله آکلار . بوده حیاتنک بر اضطرابی اولوره همشیره سی
ناصیل و هبینک یوزندن بدجنت ایسه بوراجینک زوجه سی ویاورو سی ده
دیکر ایکی بدجنت درلر . آشاغیده کی صحیفه راجی نک عبرت ویریجی ،
فجیع حالنی تصویر ایتمکده در . وقت کیجه در . احمد جمیل مطبعه ده
نویجی در :]

... احمد جمیل برشی سویله مش اولیق ایچون « یاریم ساعته
قادار بیته رمی ؟ » دیدی . سر مرتب : « شیهدی ایلک نسخه یی
کونده ریم . » جوابی ویردی . صوک تصحیحلر پاپلاد قدن صوکرا
غزنه یی با صمعه باشلامادن اول بر نسخه سی نوبتجی محرر نسخه مصححه
ایله تطیق ایده ردی . احمد جمیل بو کیجه اونی بکله بوردی . کری
دوندی ، جام قاچی چدی ، مهردیوه ندن یوقاری چیه یوردی ،
مهردیوه نک تا ایلک قدمه سنده طرابزانه طوتونش ، باشنى اورایه
دایامش بر سیاه کولکه کوردی : راجی ۱۰۰ کندی کندیسنه « بنه

سرخوش ! شیمدى بونى نه ياعمالى ؟ » دىدى . تىكرا در كرى يە دوندى ، ما كىنه جىلە ياماقىردن بىرىنى چاغىرىدى . او نلز تعجب ايتەدىلە مطبعەدە هەرس راجىنەك بوجالانه آلىشمىسى . او نى طوتوب يوقارى يە چيقارىر كن بر آزالق ما كىنه جى : « بىرھفتەدن بىرى دورت بش كرەدر بولىلە كلىپور ! » دىدى .

احمد جىل كىندى كىندىسىنە : « بىم بولۇغادىيەم كىيجه لە دېڭاك او لوپور . » دىدى . بوكىيجه راجى يە كورۇنەمكى تنسىب ايتىدى . ذانَا او دە كىندىسىنى كورە بىلە جىك بىر حالدە دكلىدى . احمد جىلەك او داسنە ، سدىرك او زىرىنە ياتىرىدىلە . احمد جىل بوكىيجه يى هيئەت تحرىرى يە او داسنە بىر كوشە يە بوزولىكلە اسىراه قرار وىرمىشدى . مطبعە صباحە قادار راجىنەك جىك خراش او كىسپورو كىلە صارصىلىدى .

[اىرتىسى كون مطبعە يە بىر دوقۇر چاغىرىلە . راجى يى معائىنە اىتىرىر يېرلە . دوقۇر احمد جىلە « شو حالىلە بىم نظرمەدە مەتكۈمەدرا ! » دىر . نهایت احمد شوقى أفندىنىڭ فىكتەنە اشتراكا يىلە راجى يى غربا خاستەخانەسىنە نقل اىتىرىرلە . او كىيجه احمد جىل كىندى أوندەدە اقبالك فاجعە حىاتى بوسبوتون آكلارم . أنشتەسىنىڭ قابا بىرسىلە يوقارىيى او دادە قىزقاردەشىنە باغىرىدىغى ايشىدىر . زواللى آنا « بىنە قىزى خاشلاپور ! » دىر . احمد جىل او كىيجه كىندىسىنى مداخىلە دن كۈچ ضبط ايدەر . اىرتىسى كون أنشتەسىنىڭ صولك بىر تىقىرى يىلە صارصىلىر : احمد جىلەك باش محرىي او لىدىنى غزەنەك سەحرىلىكى بىرىدىكىنە حوالە او لۇغۇشىدە . بىمدەت صوڭرا تىسىط مسئۇلەسى پاطلاق وىریر . وەبى يەك مطبعەنەك بورجى ئامىلە احمد جىلە يۈكلىدەر . آلاجقلى او لان صرافى « بورج كىيمىكىسى او وىرسىن ! » جوايسىلە او كوندەر يە وا كىيجه او دە أنشتەسىنىڭ صوڭ دناتى قوچ بولۇر :]

..... وەبى يەك سوپەنەكىدە دوام ايدىپوردى . نهایت اقبالك مەتىز بىرمىرياتى كىي سىسى ايشىدىلىدە . ياداي مرىپدانەسىلە بىرىشى

سویله دیکی فرق اولوندی . او زمان و هی بک بو سبو تون طو تو شدینی آ کلاشیلدی :

— ما کینه لرمی ؟ دیبوردی . بن آدامه ما کینه لرک کولکه سنی ویرم . حقیزلق ایدیبوردهم دعوی ایتسین . هم سن بویله شیلره ناقاریشیورسک ؟ هر آ قشماییلان کبی بخی صوققدن ذوقی آ لیورسک ؟ احمد جمیل شیمدی آیاغه قالمشدی . شیمدی اقبال ییلان اولشدی ؟ ٹولیله می ؟ دیشاری یه آ تیلمق ایسته دی ؟ او زمان صیحه خاتم قولازیله صاریلله : « آمان ، جمیل ! صبر ایت ... » دیبور ، قولازیلک آ راسنده زالغیر زانغیر تیترهین بو وجودی ضبط ایده بیامک ایچون پارماقلرینی کیلیدله بوردی .

و هی بک یوقاریده حالا دوام ایدیبوردی :

— ذانا سزک ایچیکزه دوشلیدن بری نه اوله یفمی آ کلامد ؛ داها ایلک کونی بیراقوب قاچمال ایدم . چکیل ، چکیل یاندن دیبورم ، فنا ایده رم ...

او وقت بروجودک یوقاریکی او داده دوشدیکی دویولدی ، احمد جمیل شیمدی والده سنی قاپی یه قادار سوروکله بور ، قورتولق ایسته یه رک حد تندن بو غولان سسله « بیراق ، آنه ، بیراق ... » دیبوردی . او زمان و هی بک آ تلایارق ایندیکی دویولدی . احمد جمیل آنه سنک قولازینک آ راسنده سیلکینه رک قورتولدی ؛ فقط سوقاف قاپسنک بویوك بر طراقه ایله قاپادینی ایشیدیلله ؛ و هی بک کیتمشده .

***

او زمان ، یوقاریدن بو تون بو عائله نک او زرینه ایسته دیکی کبی لوٹ تحقیر آی دوکن بو آدامی طو تغه ، قافا سنی شوطاشلرک او زرینه چارپا چارپا سوروکلامکه موفق او لاما دیغندن ؛ والده سنک جیانت نسویته مغلوب او لارق تهورینک بو تون میلان اتساعنی سربست بیراق مادیغندن مدهش بریأس دویدی . شیمدی بر شیلر قیرمک ، بر شیلر پارچالامق ایسته بوردی . آنه سنکه قوشدی ، ایکی الگرینی طوتی ، بو وجود

ضعیفی صارصدی، «آح! بُنیچین بیراقادک؟ چیلایراجم» دیبوردی.
 کویا برپچه قوی بوغازینی صیقیور، اوونی بوغۇ بوردی؛ باغیرمۇ ایستەدی،
 اووقت ایکی أليله یاقاسنی طوتىدی؛ چىكدى، قىراواق، یاقانى پارچالاندى؛
 «چیلایراجم!..» دىيە باغیرىبوردی. آه! بىرگە آغلابىلسە؛
 متسلى اولاقق، اعصابنە سکون كلاچىكدى. فقط آغلابىما يور، بوغازىنى
 طېقايان بىرىشىق مزاعج اونى آغلامقىدى منع ايدىبوردی.
 بىآرالق سىحر: «كوجوك خام! كوجوك خام نە يايپور؟..»
 دىدى. آه، أوهت، اقبال؟.. اقبال دوشۇنەمشىلدى. اصل دوشۇنولەجك
 اولان اوپچارەي اوئۇمىشىلدى.
 اووقت صىبىحە خانەلە سىحر يوقارى يە قوشىدىلر؛ اقبال بىأليله
 بىكىرىنە بىصارق قاپىنەك يانىنە، يىرده اىكلەبوردی. صىبىحە خام اوزىرنە
 آتىلىدی: «اقبال نەاولدك؟ بىكاباقسەك آاقبال! نەاولدك؟..» دىدى.
 اقبال قالقاما يور، يۈزىنى قالدىرۇب آننەسەنە باقاما يوردی. اىكىلىتىلىرى
 آراسىندىن يالكىز «ھېيچ!..» دىدىيەكى ايشىدىلەدی.
 هېيچ!.. دائىما هېيچ!..

[ايرتەسى كون احمد جىليل خاستا ھمشىرەسىنىڭ تداويسىنە لازم
 اولان پارايى تأمىن ايمك اىچۇن والدەسىنى يۈزۈكى ايلە كۆپەلرىنى امنىت
 صاندىغىنە ترهىن ايدەر. آقشام أوه عودتىنە أك مەھش فاجعە ايلە
 قارشىلاشىر. بىركىيەھه اولىكى سقۇط نتىيەسىنە اقبال چو جوغۇنى دوشۇر.
 مشدر. حىاتى تەللىكىدە در. احمد جىليل، ياتاقدە مومىما كىي صولاغۇن ياتان
 ھمشىرەسىنی كورۇنخە چىلغىنە دونر، هان دوقتور چاغىرمۇھه قوشار.
 اقبال بۇ تەللىكىدەن قورتولۇر. فقط زواللى قىز متورمەدر. كوندىك
 كونە ئىرير وئەيات بىركىيەھه آغلابىسىنىڭ قولارنە جان وىرىر. رومانىك
 بى صحىفەلرى پاك أليم در. بالخاصە احمد جىليل ھمشىرەسى دفن اىتىدىكى
 كونىڭ تصویرى... بواوزۇن آجيقلۇ صحىفەلرك بىپارچاسنى نقل ايدەم:]

..... صوکرا نماز زمانی بکله مک لازم گلددی . او فی آرقاد اشتری بر قهون نک توکنده ، آچاق بر اسکمله او زرنده اشغال ایدیورلدی . آرتیق احمد جیل بوکونک بیتمه سی ، بر آن اول شولا قیدل آراسندن چیقاراق مانعیله بالکن قلاماسی ایچون صبر سر لانیوردی . آرتیق آغلاما بوردی ؟ نماز قیلا را کن ، دعا باید بیلیز کن ، صوکرا دیلنچیلردن مرکب آلامی الله قبره کیدیلیر کن هپ سکوت ایدیوردی . اوراده هنوز بیتمه مشن قبرک یانده بنه بکامه مک ایجاد ایتدی . هزار جیلر یکلاییکریله قونوشارق ، قازمانک او جنه تصادف ایتش کومولو اسکی بر منار طاشی پار جاسبناک چیقاریلاسی ایچون چاره دوشونه رک چالیشیو زلر ؛ بر آگا جاک دینده محله نک بکجیسی ایری کوموش ساعتی چیقاراق کچ قالدینه جانی صیقه لمش کی باقیوره منارل او زرنده ، دیوار کنار لرنده ، توته ده بزیده ینکر میشر پارا صدقه آلا بیلمک ایچون دوران قادین ، اختیار ، چو جوق ، سقط و صاغلام دیلنچی کروهی صبر سر لانارق بکله شیوره ، تابوت بر قومشو قبرک او زرینه اهمال ایدیلرک بیرا قیلیو برش ، صوک آرامکاهک ختم احضاری بکله بوردی .

او بونلردن آرتیق غیر قابل تحمل برا او زونتو دویویور ، بوتون بوکور دکلری کنده مانعه فارشی بر تحقیر کیبی جکر لری بیدنیلازق سیر ایدیوردی . صوکرا قبر بیتنجه تابوی ایپله صاراق ایندیر دیلر ، قایا غک باش طرفی دسته ره نک غرض اعصاب دیتلری کسر کن احمد جیل فارنه باصیور ، بو سبی ایشیتمکدن تولد ایده ن عذابی تضییق ایتمک ایسته بوردی .

فقط صوکرا قبرک او زرینه آنیلان طوبراقلر شیشه رک همشیزه سنک شومقر ابدیسی کوزلرینک توکنده ترفع ایتدیکی زمان بزدن بوتون آجیلری طاشدی ؟ او وجودی بوراده بیرا قامق ، شو طوبراقلرک بد غصبنده آلق ایسته بن بحسن ایله ایکی آدم آندی ؟ علی شکیب الی ملوتدی ، او فی برو طاشک او زرینه او طوردمغه محبور ایتدی . . . [احمد اجیل ، همشیزه سنک بو لومندن صوکرا آرتیق ژیشان]

بوقون: معنا سیله بیشکین: برا انساندرا، باواضطراب، ایچنده ایشکلر و کن دیگر بر فلاکتله رده میار صیلیرا، محسین، نظمیدن لامعنه نک آزدواج ایتمک او زوشه اولاندایقی او کره نیزا، هاد آرتیق حیاتنک قلبیده، کیزله دیگی، بو امیدی ده کندیسی، ایچون چو او لشددر، اطل افنده هن کین مسعوددن، یا الکتر، به بخت او لان اکندیسی در، حیاتنده سور و کلادیکی سفالندن، قور تو ماسنه ده بعدما امکان کورده میور، حالبو که اهر خصوصده مسعود او لان لرزداه، واها، ایهتل، حسین نظمی، از، اک اوافق برعامله اضطرابی، نه در بخلس، ایعنه بن بر کشیح، امه، استقبالی داه پازلاق، یاقینده بزرگار جیو، فاملو زی، او لارق، آور و بایه، شفار تلودن، بر یشنله اتعیینی مقرده، الی احمد جیله، کلنجه، آرتیق اکندی، استقبالی ادوشو غیکه، هیچیچ بزر آرد و سی، بوقرده، حسین، نظمی دن لافعنه نک، ایشانلاندایقی، او کره ندیگی «کونک» ملباسی، ایوبه، هشیراه سالانک، هزاری، زیارت، کیده ره، میار لانی ذیارتی متعاقب، ایوبدن استانبوله عوادتینده او بوصیر اف دکاننک، توکنده، ایلک توکجه راجینک، زواجه سنه، تصادف ایده دره، ... فادیس بر صراف دکاننک او کنده، آنده بودمیریوی کاغذی کو ستد مردک:

— بونک حسابی، آکلامایورم، سزه تصادف ایدیکه نه قادر
نمیوم! بین دیوردی
احمد جمل صرافن آلدینی، ایضا حاجی راحننک، زوجه سنه تهریخ
اغاث ایسته دی، او، باشی صـالـاـبـورـ، او لازم دکیل، فاقح
غروش اندسوره عام الایمده ... دیوردی، صوکرا، بردن بره
بر احتیاج سره مغلوب او لارق پارالری نیزه به تیزه به مندلنک او چنه
میار ارکن احمد جیله، آکلامایورم، آن دن بیانه ایله
— بو کاغذی آکلامیدکن آمده، ندیگک کاغذ لندن بروی، هم
اونلری، حالا صـاـقـلـاـبـورـدمـ، فقط آرتیق، برینه، فدا ایلک، لازم
کلیدی، ای، یاپیورم، دکیلمی افندم؟ ... رزوجیک رخانه تاخاله ده
توله سنه میساعدم، ایده من دم دکیلمی؟ ... یوزنی شواره بن چنینک آلتقطیعه،
آغلایوردی: - اونکله بر وقتل بو کاغدر ایچون غوغایتشدک ...
شیبدی، یاچکن، بینه اونک ایچون، فدا ایدیورم، آمـاـ بـیـلـهـ کـزـ،

اونی عفو ایده‌میه جکم ، ظن ایدیوردم . فقط حکیملرک قطع اميد
ایتدکلرینی آکلاقدن صوکرا ...

آرتیق اکمال ایده‌مهدی ، یاشلر بوشانشدى . احمد جیل یوره کى
أزیله‌رک آیرىلدی . کندى کندىنە : « اقبال صاغ اولايدى دىلەك اوده
عفو ایده جکدی ... آح ! حسیانە تعلق ایدن شىلدە ارکكار قادىنك
نەقدر دونشە ! ... » دیبوردى .

[احمد جیل ، راجىنڭ رفیقەسىندن آیرىلدەن صوکرا باب عالى
جادەسىندە أنشتەسنه راستلار . تام قارشى قارشى يە كلدکارى آندە
وھى بى بوتون غېظ وکىنى ايلە طوقاتلار . خاتق بىرىكىمك اوزرە
ايکىن مطبعەسنه كىرەر .]

بوطوقات ! ... احمد جیل باشىنچە بۇتون سخاولان املىرى ، بى نېيجه قالمىش
برخولىيای مسلكاك خىرانى ، ئائىلەسىنگ سخاولىش سعادىق ، اقبالك
فاجعە ضىاعى ، عشق منىكسىرىنىڭ فريادى ؟ هېسى ، بۇ حياتك اولانجە
آجيلىرى او طوقاتك اىچىندە ايدى . بۇنكلە يېھە هضم ايدىلەش تەقىيرلىرى ، او بر
آقشام بوملوڭ مخلوقك آغىزىندە دوكولەن لوئىيان ، خصوصىلە اوتكىمەن
احمد جیل اعادە ايمش او لوپوردى .

[او آقشام بىچارە كنجىچ ، سنه لەدن بى بويوك امكارلە وجودە
كتىرىدىكى أثرىنى دە سوڭ كاغدىنە قادر سوبايە آتارق ياقار ؟ « دھايى
شعرىنىڭ شو ئاشاي اتخارىندن بىر ذوق جەنھى دويارق » ، ماضىسىنىڭ ،
حساس روحنىڭ كندىسىندە قالمىش اولان بويكانە خاطرەسنى دە سخاولىدە
رومأن آرتىق سوڭلارىنىڭ كلىشدەر . احمد جیل ، مقدمەدە كى خلاصەدە
قىداشتىكىمىز كېبى ، او زاق بىر قضا قاڭقاماڭلىنى آلارق ، آناسىلە استانبولدىن
اوزاقلاشىر . كېجە واپورك كۈركەتەسىندە سياھ بىر كېجەنى سېرە دالار
باران درسياه ...]